

מפני שנקנס בהם מגפה, כמו שנאמר (לקמן לב): "ויגף ה' את העם", משל לצאן החביבה על בעליה, שנפל בה דבר, ומשפסק, אמר לו לרועה: בבקשה ממך, מנה את צאני, ודע כמה נותרו בהם, להודיע שהיא חביבה עלי. ואי אפשר לומר שהמנין הזה הוא האמור בחמש הפקודים, שהרי נאמר בו (במדבר א): "באחד לחדש השני", והמשכן הוקם באחד לחדש הראשון, שנאמר (לקמן ט): "ביום החדש הראשון באחד לחדש תקים וגו'", ומהמנין הזה נעשו האדנים, משקלים שלו, שנאמר (לקמן לח): "ויהי מאת כפר הכסף לצקת וגו'", הא למדת, ששתיים היו: אחת בתחלת נדבתן אחר יום הכפורים בשנה הראשונה, ואחת בשנה שניה באיר, משהוקם המשכן. ואם תאמר: וכי אפשר שבשניהם היו ישראל שוים שש מאות אלף ושלשת אלפים וחמש מאות וחמשים, שהרי בכסף פקודי העדה נאמר פן, ובחמש הפקודים אף בו נאמר פן (במדבר א): "ויהיו כל הפקודים שש מאות אלף ושלשת אלפים וחמש מאות וחמשים". והלא בשתי שנים היו, ואי אפשר שלא היו בשעת מנין הראשון בני י"ט שנה שלא נמנו, ובשניה נעשו בני כ' תשובה לדבר, אצל שנות האנשים בשנה אחת נמנו, אבל למנין יציאת מצרים היו שתי שנים, לפי שליציאת מצרים מנין מניסן, כמו ששינונו במסכת ראש השנה, ונבנה המשכן בראשונה והוקם בשניה שנתחדשה שנה באחד בניסן, אבל שנות האנשים מנויין למנין שנות עולם המתחילין מתשרי, נמצאו שני המנינים בשנה אחת, המנין הראשון היה בתשרי, לאחר יום הכפורים שנתרצה המקום לישראל לסלח להם, ונצטוו על המשכן, והשני באחד באיר. על-עבדת אהל מועד • הן אדנים שנעשו בו.

רש"י כפשוטו - מהדורת לשם

המניינים הללו בשתי שנים שונות היו הראשון בשנה הראשונה לצאתם ממצרים, והשני בשנה השניה, ואי אפשר שלא היו בשעת מנין הראשון בני י"ט שנה שלא נמנו עדיין, ובשניה נעשו בני עשרים ונכנסו כפר בכלל המנויים? תשובה לדבר, שמספר השנים ליציאת מצרים, ומספר השנים לקביעת גיל האנשים, אינם נמנים באופן שונה: אצל (לגבי) שנות האנשים, שני המניינים הללו בשנה אחת נמנו, ולכן כל מי שלא נכלל במנין הראשון, אף במנין השני לא נכלל, אבל למנין יציאת מצרים היו המניינים בשתי שנים אחרות. הכיצד? לפי שליציאת מצרים מנויין תחילת השנה מניסן, כמו ששינונו במסכת ראש השנה (דף ב), ועל-פי מנין-שנים זה, נבנה המשכן בשנה הראשונה ליציאתם ממצרים והוקם בשנה השניה, לפי שנתחדשה השנה באחד בניסן, אבל שנות האנשים מנויין לפי מנין שנות עולם המתחילין מתשרי, ולפי מנין זה נמצאו שני המניינים בשנה אחת, המנין הראשון היה בתשרי לאחר יום-הכפורים שאז נתרצה המקום לישראל לסלוח להם על מעשה העגל (ראה רש"י להלן לב. א) ונצטוו על עשיית המשכן, והמנין השני היה באחד באיר, וכיון שלגבי

ישראל, והמשכן כפר הוקם באחד לחדש הראשון, שנאמר (לקמן מ, א) 'ביום החדש הראשון באחד לחדש תקים את משכן אהל מועד וגו', הרי שהמנין ההוא שבכסף במדבר היה לאחר שכבר הוקם המשכן, ואילו מהמנין הזה האמור בפירוש זה נעשו האדנים למשכן מכסף השקלים שלו, שנאמר (שם לח, טו) 'ויהי מאת כפר הכסף לצקת את אדני הקדש ואת אדני הפרכת' וגו', הרי שהמנין הזה על-כרחי היה קודם הקמת המשכן. הא למדת שהמניינים הללו שתיים היו, אחת בתחלת נדבתן לצרכי המשכן, שהוא אחר יום-הכפורים בשנה ראשונה לצאתם ממצרים, ואחת בשנה שניה לצאתם ממצרים בחדש איר משכבר הוקם המשכן, כמחצית השנה לאחר המנין הראשון. ואם תאמר, כיצד יתכן שהיו אלה שני מניינים שונים, וכי היאך אפשר שבשניהם היו בני ישראל שוים במניינם: 'שש מאות אלף ושלשת אלפים וחמש מאות וחמשים'; שהרי בכסף פקודי העדה - בכסף משה את משקל הכסף שנמנו בו עדת ישראל נאמר פן (שם פסוק טו), ובמנין שבחוימש הפקודים (במדבר שם, טו) אף בו נאמר פן: 'ויהיו כל הפקודים שש מאות אלף ושלשת אלפים וחמש מאות וחמשים', והלא כפי שנתפרש,

השקל. אולם עכשיו שנצטוו ליתן את השקלים הללו לעבודת המשכן, למדת שנצטוו למנותם בתחלת נדבת המשכן, כדי לקיים בו מצות נתינת השקלים לעבודת אהל מועד. ואימתי היה מנין זה? אחר מעשה העגל, מפני שנקנס בהם מגפה ומתו רבים מישראל מחמת החטא, כמו שנאמר (לקמן לב, לח) 'ויגוף ה' את העם על אשר עשו את העגל. ולכן אחר שפסקה המגפה, פקד משה את מספר בני ישראל. משל למה הדבר דומה: לצאן (עדר צאן) החביבה על בעליה שנפל בה דבר, ומשפסק הדבר אמר לו בעל הצאן לרועה: 'בבקשה ממך, מנה את צאני ודע כמה נותרו בהם', ואת כדי להודיע שהיא חביבה עליו, ולפי שהמנין לא היה אלא מחמת חיבה, לכך לא נאמר ציווי מיוחד למנותם, אלא בדרך אגב משמיענו הכתוב שנצטוו משה למנותם (רא"ש):

רש"י מוכיח שהמנין הנלמד מפרשה זו הוא מנין מיוחד שהיה לפני הקמת המשכן. ואינו אותו המנין המפורש בספר במדבר: ואי אפשר לומר שהמנין הזה הנלמד מפרשה זו, הוא אותו המנין האמור בתחילת חוימש הפקודים (ספר במדבר), שהרי אותו מנין נאמר בו (במדבר א, א) 'באחד לחדש השני' שאז דיבר הקב"ה אל משה שימנה את